

Geográfus Hírlevél

15.

Következő hírzárás 2009. december 1.
GH 16. várható megjelenése 2009. december 15.

Szeged, 2009. október 2.

Tudományos és oktatási események

Itthon

2009. október 1-3., **100 éves a jégkorszak**, Pécs
Infó: jegkor@gamma.ttk.pte.hu

2009. október 9. **XIV. ESRI Magyarország Felhasználói Konferencia**, Budapest
<http://www.esrihu.hu/>

2009. október 16. **V. Európai kihívások**, Szeged
Infó: eu.kihivasok@gmail.com

2009. október 16. **Változó Föld, változó társadalom, változó ismeretszerzés**, Eger
<http://valtozofold.ektf.hu/>

2009. december 3-4., **VI. Településföldrajzi Konferencia**, Szombathely
Infó: humangeo@bdtf.hu

Külföldön

2009. szeptember 30-október 2., **9th International Symposium on GIS and Computer Mapping for Coastal Management (CoastGIS'09)**, Itajai, Santa Catarina, Brazília
<http://www.coastgis.com.br/>

2009. november 1-5, **2nd International Symposium & Field Workshop on Living with Landscapes**, Marsa Matrus és Siva, Egyiptom
<http://www.siwa2009.com/siwa/siwa.asp>

2009. november 11-14., **First World Conference on Volcanoes, Landscapes and Cultures**, Catania, Olaszország
<http://www.etnacatania2009.com/home2.html>

2009. november 15-21., **XXVI International Cartographic Conference**, Santiago, Chile
<http://www.icc2009.cl/>

2009. november 16-20., **International Conference on Soil Geography: New Horizons**, Hualco Santa Cruz, Mexikó
<http://www.soilgeography09.fciencias.unam.mx/>

2009. december 14-18., **Urban Areas and Global Change**, San Francisco, Egyesült Államok
<http://www.agu.org/meetings/fm09/>

2009. december 16-20, **The 4th Session Of The Int. Congress Geo Tunisia 2009**, Tunisz, Tunézia

http://geotunis.org/index_en.php?id=1

2010. január 25-27., **GIS Ostrava 2010**, Ostrava, Csehország

<http://gis.vsb.cz/gis2010/>

2010. január 26-28., **First Landscape Archaeology Conference**, Amszterdam, Hollandia

<http://www.vu.nl/en/news-agenda/agenda/conferences/lac2010/index.asp>

2010. február 25-26., **Mapping, Memory and the City**, Liverpool, Nagy-Britannia

<http://www.liv.ac.uk/lisa/cityinfilm/mappingmemory/>

2010 február 26-28., **International Conference on Earth Engineering and Science**, Singapore

<http://www.conferencealerts.com/seeconf.mv?q=ca1m3mx0>

2010. április 14-18. **2010 AAG ANNUAL MEETING** Washington, Egyesült Államok

<http://www.aag.org/annualmeetings/2010/index.htm>

2010. április 14-16., **The Sustainable City**, La Coruña, Spanyolország

<http://www.wessex.ac.uk/10-conferences/the-sustainable-city-2010.html>

2010. június 9-11, **International Conference on Modelling, Monitoring and Management of Water Pollution**, Bukarest, Románia

<http://www.wessex.ac.uk/10-conferences/water-pollution-2010.html>

2010. június 14-18., **20th IAHR International Symposium on Ice**, Lahti, Finnország

http://www.geo.physics.helsinki.fi/IAHR2010/IAHR2010_2.html

2010. június 27-július 2., **21st IAPS conference Vulnerability, Risk and Complexity: Impacts of Global Change on Human Habitats**, Lipcse, Németország

<http://www.iaps2010.ufz.de/>

2010 június 29-július 2., **GEOgraphic Object-Based Image Analysis**, Ghent, Belgium

<http://geobia.ugent.be/>

2010. július 12-14., **Fifth International Conference on Waste Management and the Environment**, Tallin, Észtország

<http://www.wessex.ac.uk/10-conferences/waste-management-2010.html>

2010. július 20-23., **Accuracy 2010, Ninth International Symposium on Spatial Accuracy Assessment in Natural Resources and Environmental Sciences**, Leicester, Anglia

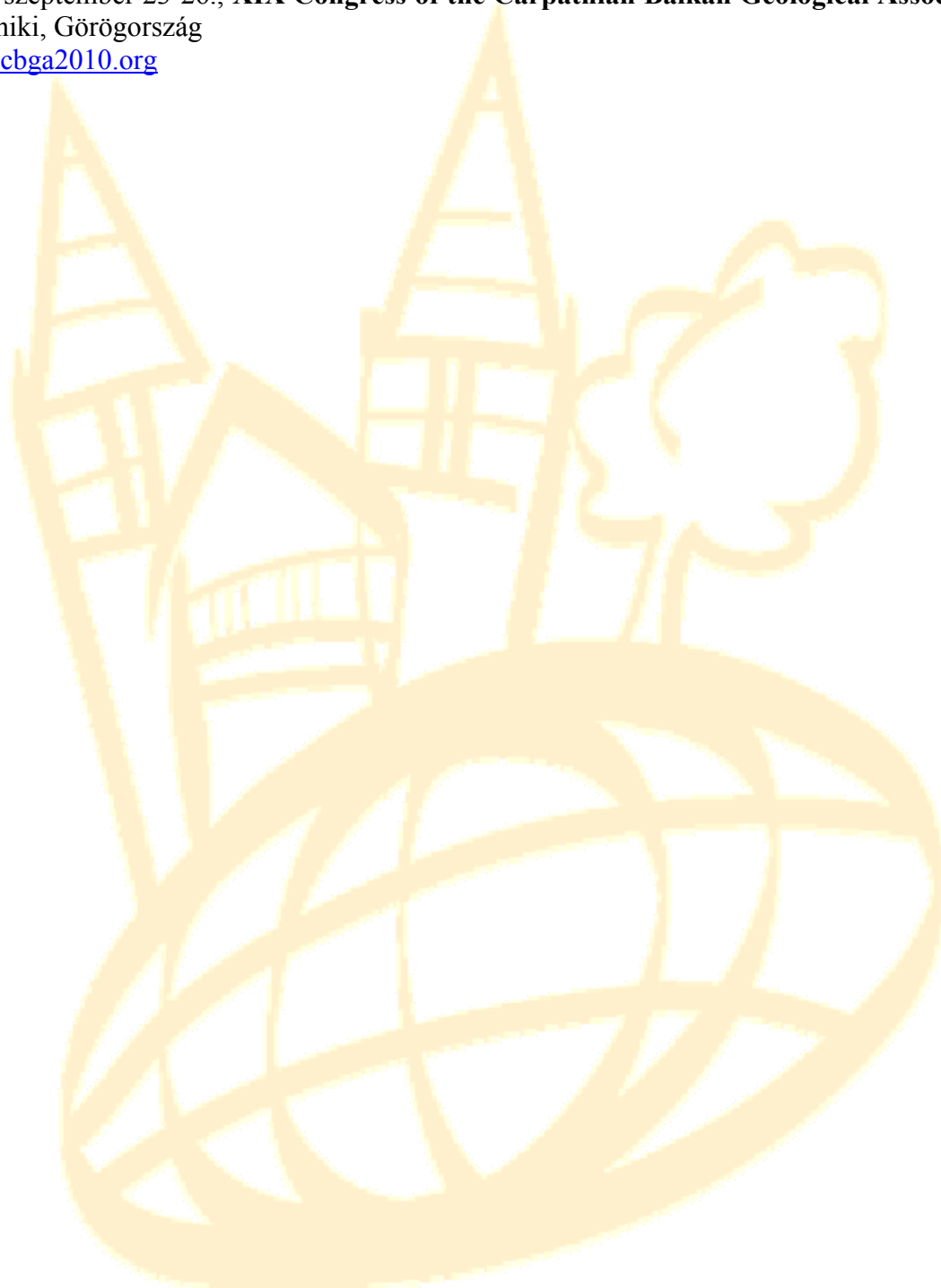
<http://www.le.ac.uk/geography/accuracy/index.html>

2010. szeptember 11-16., **15th World Clean Air and Environmental Protection Congress**,
Vancouver, Kanada

<http://iuappa.com/congress.htm#worldcongress>

2010. szeptember 23-26., **XIX Congress of the Carpathian Balkan Geological Association**,
Szaloniki, Görögország

www.cbga2010.org

**„Post-socialism, neo-liberalism – old and new gendered societies and Policies” –
Beszámoló az IGU Commission on Gender and Geography konferenciájáról
(2009. május 22–24., Szeged–Temesvár)**

„Gendered societies and policies” – már a címet sem könnyű „visszafordítani”. Nemcsak a „gender” – azaz társadalmi nemek – nehézkesen hangzó magyar megfelelője miatt, hanem azért is, mert több mint három évtizeddel a nemek földrajza/feminista földrajz világszerte jellemző térhódítása után Magyarországon (s az egész posztoszocialista régióban) még mindig nem igazán került be a földrajzi gondolkodásba ennek a társadalomelméleti megközelítésnek/kutatási területnek a fogalomrendszere. Már csak ezért is kivételes jelentőséggel bírt, hogy még ha húsz évvel is az államszocializmus bukása után, de sikerült megtartani az első olyan nemzetközi interdiszciplináris konferenciát Kelet-Közép-Európában, ahol nemcsak hogy a figyelem irányult elsősorban erre a régióra, de először találkozott – mások mellett – végre egymással is egy tucatnyi olyan itt élő geográfus, aki legalább egyszer kísérletet tett már a nemekkel kapcsolatos társadalmi kérdések tanulmányozására.

A találkozás, a kapcsolatépítés fontosságát mindjárt a helyszínek (Szeged–Temesvár) kiválasztásával is igyekeztünk tudatosítani. Az IGU *Commission of Gender and Geography* konferenciájának a Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézete, a Szegedi Tudományegyetem Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszéke, a Temesvári Nyugati Egyetem Földrajz Tanszéke és a Szegedi Akadémiai Bizottság volt a társszervezője, illetve szponzora. A külföldi szakmai körökben megnyilvánuló érdeklődés, s a rendezvény visszhangja magáért beszél. A mintegy 50 regisztrált résztvevő 13 országból érkezett, Új-Zélandtól Mexikóig. Olyan neves professzorok is jelen voltak, akik kifejezetten azért jöttek el, hogy bennünket meghallgassanak, „rólunk” tanuljanak. Sikerről szóló beszámolók jelentek meg rendezvényünkről az IGU, az *International Network for Learning and Teaching in Geography* hírleveleiben és a *Feministisches Geo-Rundmail*-ban. Kérdés, hogy a hazai szakma – ha a „részvételével” nem is, de a magyarországi geográfusoknak a kelet-közép-európai gender-földrajzban betöltött úttörő szerepe elismerésével – mennyire könyveli el sikernek ezt az IGU-rendezvényt.

Már csak a 20. évforduló apropóján is, úgy gondoltuk, az alkalom és a helyszínek kiváló lehetőséget kínálnak egy olyan interdiszciplináris tanácskozás megrendezésére, melynek célja, hogy:

1. fórumot biztosítson geográfusoknak és a „tér, hely, környezet” kérdései iránt érdeklődő más társadalomkutatóknak a posztoszocializmus és neoliberalizmus feminista megközelítésű kritikai értékelésére;
2. lehetőséget adjon a különböző régiókban, országokban élő nők és férfiak mai mindennapi tapasztalatairól szerzett ismeretek kicserélésére;
3. feltárja e társadalmi modellek gender-dimenzióinak sajátos geográfiáit.

Hogy e sorok írója „önkritikával” kezdje: komolyabb áttörést a posztoszocializmus, neoliberalizmus földrajzi elméleteiben nem tudunk itt sem elérni, s ez a konferencia is azt igazolta, hogy – egy-két kivételtől eltekintve – van még mit tanulnunk az angol–amerikai képzésben szocializálódott geográfusoktól arról, hogyan lehet saját előadásainkat, kutatási témáinkat eredményesen hozzáilleszteni egy tanácskozás (esetleg kötet, tematikus

folyóiratszám) meghirdetett témájához. Ezek persze lehettek szubjektív elvárások is, mert a vitában elhangzottakból, s a szünetekben folytatott jóízű beszélgetések alatt is kiderült, a posztmodern, sőt posztstrukturális irányzatok terjedésével jó néhányan nem is törekednek többé-kevésbé átfogó magyarázatok keresésére: a térfolyamatok megértésében egyre fontosabb szerepe van különböző csoportok, egyének élettapasztalatai megismerésének, közvetítésének. Talán épp a sokszínű megközelítés, a nemek földrajza erősségeként elismert kvalitatív módszerek, köztük a narratíva vagy a jelenlévő irodalmároktól is „elleshető” szövegelemzések szolgáltatták a legtöbb újdonságot, különösen a rendkívül nagy segítségünkre lévő szegedi és temesvári egyetemi hallgatók számára.

Több előadást hallhattunk a társadalmi nemi viszonyok által meghatározott „tértermelésről”, férfiak és nők munkaerő-piaci részvételéről, a politikai-gazdasági folyamatok nemekre gyakorolt hatásairól. Igazodva azonban a feminista földrajz újabb trendjeihez, melyek szerint a nőket korántsem csak passzív, hanem aktív szereplőknek is kell tekinteni, legalább ilyen hangsúlyt kapott a „társadalmi válaszok”, a megélhetési stratégiák vizsgálata. Kutatási tárgyként kerültek elő a hagyományosan használt térkategóriák, így városok és falvak, régiók vagy országok, de hallhattunk magán- és közterekről, az ellenállás tereiről, sőt a materiális mellett szimbolikus terekről is. A külföldi résztvevők is kiemelték, mennyire fontosnak tartják, hogy szép számban voltak jelen más diszciplínák képviselői is: nyitó előadásra a szociológus Szalai Júliát sikerült megnyernünk. Inspiráló gondolataiban a nem, osztály, etnikum összefüggéseinek és kelet-közép-európai problémáinak keresztül kapcsolódott össze a „poszt-szocializmus a neoliberalizmussal”. Aki azonban távoli világokra, empirikus eredményekre volt kíváncsi, indiai törzsi társadalmakról vagy például tadzsik szervezett házasságok résztvevőiről ismerhetett meg más módon rendkívül nehezen elérhető adatokat, tényeket.

Ezek, illetve más feminista megközelítésű kutatások, általában távol állnak a „semleges tudomány” gondolatától. A társadalmi változások támogatásának céljával születnek, s mint ilyenek, az akadémiai-egyetemi intézményrendszer javítására is irányulnak. Ezt a szándékot követte, s a konferencia méltó befejezését jelentette az a temesvári panelvita, amelyben a neoliberális terekké váló egyetemek falai közt a tanításban, kutatásban, publikálásban helyet kereső gender-földrajz korlátairól és lehetőségeiről cseréltünk eszmét. A romló gazdasági körülmények között nagyobb szükség van a nyitottságra, kapcsolatrendszerekre, mint valaha. Hogy ebben a körben mindenki odafigyel a másokra, nincs helye a tekintélyelvűségnek, annál inkább a kölcsönös segítségnek, remélhetőleg azok számára is érzékelhetővé vált, akik először jelentkeztek be gender-földrajzi konferenciára. Szívesen látjuk őket máskor is!

Timár Judit, Békéscsaba

A 7. Nemzetközi Geomorfológiai Konferencia Melbourne-ben (2009. július 6-11.)

Csaknem negyedszázados már az a hagyomány, hogy a világ geomorfológusai négyévente nagy nemzetközi kongresszuson gyűlnek össze kutatásaik legújabb eredményeinek bemutatása végett. Az utóbbi két évtizedben ezeket a rendezvényeket a Geomorfológusok Nemzetközi Szövetsége (IAG/AIG) megbízásából szervezik a feladatra sikeresen pályázó nemzeti szervezetek. Legutóbb, 2005-ben Zaragozában az a döntés született, hogy az Ausztráliai és Új-Zélandi Geomorfológus Csoport (ANZGG) legyen a következő konferencia házigazdája, a helyszín pedig Ausztrália második legnépesebb – és nagysága ellenére egyik legélhetőbb – városa, Victoria állam fővárosa, Melbourne.

A Brian Finlayson professzor vezetésével megalakult szervező bizottság, valamint a lebonyolítást vállaló Tour Host rendezvényszervező iroda haladéktalanul megkezdte a munkát, amiről az interneten (az IAG/AIG honlapján) megjelenő közleményekből, gyakori körlevelekből, üzenetekből szerezhettünk tudomást. Bár a hosszú repülőút (Európából legalább 24 óra tiszta repülőidő) sokakat elriasztott, a szervezőknek végül mégis sikerült 52 országból kb. 650 geomorfológus részvevőt toborozni – köztük számos pályakezdő fiatal, akikre az IAG/AIG újabban különös figyelmet fordít, ezúttal is jelentős anyagi támogatást nyújtott részvételükhöz, valamint terepi szakmai továbbképzést szervezett számukra. Az ausztráliai helyszín nemcsak a távoli fekvés miatt okozott gondot a részvevőknek. A frissen megnyitott, elegáns Melbourne Convention Centre bérleti díja igen tetemesnek bizonyult, ami – elsősorban a fejlődő országokból érkezők számára nehezen elfogadható módon – megemelte a regisztráció költségét. Emellett a belvárosi szállás és étkezés is komoly érvágást jelentett. Összességében azonban a szervezésre különösebb panaszunk nem lehetett.

A konferencia szakmai sikerét természetesen mindezek a körülmények döntően nem befolyásolják, minden a programon múlik. A program fő vonzereje az a rendkívüli sokszínűség volt, amely az ausztrál geomorfológiát is jellemzi. A felszínalaktan hagyományos ágazatai közül – a legszárazabb lakott kontinensen érthető módon – különösen nagy hangsúlyt kaptak az eolikus folyamatok, amelyekkel az IAG/AIG elnöke, Andrew Goudie is foglalkozott plenáris előadásán. Mellettük természetesen tucatjával hallhattunk előadásokat a tengerpartok, a folyóvizek geomorfológiájáról, glaciális, periglaciális, szerkezeti, valamint karsztmorfológiáról, a lejtős tömegmozgásokról, a geomorfológiai térképezésről, de jónéhány előadás és poszter érintett biogeomorfológiai, vulkáni, mállási témákat, a trópusok felszínének jellegzetességeit stb. Sajátos témájú ülésszakok is akadtak bőven, ilyen volt a geokronológiai eljárásokkal, a tüzek hatásaival, a kisvízgyűjtők működésével, a táji kapcsolódásokkal, a planetomorfológiával, a Gondwana geomorfológiájával, a domborzat lézeres leképezésével, valamint a cunamikkal foglalkozó szekció. A tudományos programot hasznosan egészítették ki a különböző munkacsoportok ülései. (Ezeknek a száma újabban 20-ra szaporodott.) Újdonságot jelentett, hogy számos szekcióban többféle szemszögből közelítve a globális éghajlatváltozás geomorfológiai következményeit is tárgyalták. Sajnos, a zsúfolt program miatt egy-egy előadásra mindössze 15 perc jutott, ami nem tett lehetővé érdemi vitát. A plenáris előadások közül (amelyek után természetesen egyáltalán nem terveztek vitát) a legnagyobb sikert a párizsi Monique Fort aratta, aki szuperlátványos diasorozattal illusztrálta a Himalája környezeti problémáit. Az úrfelvételek különösen jól érvényesültek a Convention Centre termeinek hatalmas vetítővásznain. A szintén igen változatos témájú, szép kivitelű poszttereket jól áttekinthetően, tágas térben helyezték el – feledtetve a tényt, hogy minden

egy poszter bemutatása ugyanúgy 20 ausztrál dollárba került, mint egy-egy előadás bejelentése. A résztvevők listáját és az előadások tartalmi kivonatait – környezetvédelmi indokolással – csupán CD formában tették közzé, ami megnehezítette a programban történő válogatást, ill. a felkészülést az előadásokra.

A konferencia előtti napokra négy szakmai kirándulást terveztek. A legsokoldalúbb a Victoria állam nyugati részébe vitt el bennünket, a melbourne-i Bernie Joyce vezetésével. Nem csak a meglepően fiatal vulkáni formákkal ismertetett meg bennünket, hanem a parti sziklákról, a karsztos fennsíkról, a tóvidékről, sőt a néhány tízezer éve kihalt ausztráliai megafaunáról is sok érdekeset megtudtunk. A szerdai egynapos autóbuzos kirándulások egy lecsapolt mocsárhoz, a tengerparti abrázios ívekhez és tornyokhoz, Melbourne elővárosaiba, a Yarra-völgy szőlőskertjeibe vezettek. Ugyanakkor a Yarra folyó mentén két keréken és evezővel is útnak lehetett indulni! A konferencia után azonnal útra keltek azok, akik az „Outbackre”, az Eyre-tó medencéjére, ill. a York-foki-félsziget trópusi folyóira és tengerpartjára voltak kíváncsiak – és ezen kíváncsiságuk kielégítésére több ezer dollárt tudtak áldozni.

Az IAG/AIG a konferencián új tiszteleti tagokkal lett gazdagabb: életművük elismeréseként a japán Takasuke Suzuki, az ausztrál John Chappel, a kanadai Olav Slaymaker és az új-zélandi Paul Williams – többségükben, hazánkban is jól ismert szakemberek – vehették át a címmel járó sétapálcát. A Szövetség tagnemzeteinek 34 szavazásra jogosult képviselője az IAG/AIG új elnökének a csuszamlások neves új-zélandi kutatóját, Michael Croziert választotta meg, a titkár Morgan De Dapper maradt. A legközelebbi regionális konferenciát Addis Abebában az olasz és az etióp nemzeti szervezet rendezi, a 8. nemzetközi konferencia színhelye pedig 2013-ban Párizs lesz.

Reméljük, francia kollégáinknak hasonlóan eredményes és emlékezetes összeövetelt sikerül rendezniük – talán még kicsit olcsóbban és több szolgáltatással is, mint az ausztráloknak.

Lóczy Dénes, Pécs

Beszámoló a „Turisztikai desztináció – desztinációs menedzsment” című tudományos konferenciáról

A Magyar Földrajzi Társaság Nyírségi Osztálya, a Nyíregyházi Főiskola Turizmus és Földrajztudományi Intézete és Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzat Kulturális- és Idegenforgalmi Bizottsága szervezésében 2009. május 20-21-én került sor arra a tudományos konferenciára, amelynek témakörét a „Turisztikai desztináció – desztinációs menedzsment” címmel foglaltuk össze.

A konferencia sajátosságaként kell kiemelnünk, hogy a tudományos élet képviselőin kívül az idegenforgalomban tevékenykedő szakemberek is szép számmal szerepeltek az előadók sorában. E tény élénk vitákra adott lehetőséget (mind a plenáris, mind a szekcióüléseken) a gyakorlati és az elméleti szakemberek között, s ezek rendszerint nem is maradtak el.

A konferenciát Dr. Hanusz Árpád, a Nyíregyházi Főiskola Turizmus és Földrajztudományi Intézetének igazgatója nyitotta meg, majd az ünnepi köszöntők elhangzása után (Dr. Kovács Miklós turisztikai szakállamtitkár, Csabai Lászlóné Nyíregyháza polgármester asszonya) a konferencia plenáris ülésére került sor. A plenáris ülés elméleti jellegű előadásokkal kezdődött, elsőként Dr. Kovács Miklós turisztikai szakállamtitkár ismertette a térségi TDM-ek szerepét egy régió turisztikai fejlesztésében, majd Vigh Tamás a helyi és a térségi TDM szervezetek kapcsolatrendszerének alapelveire világított rá. A további plenáris előadások is rendkívül fontos témakörökkel foglalkoztak. Dr. Michalkó Gábor „A jólét és a jóllét viszonyáról a turizmustudomány kontextusában” és Dr. Hanusz Árpád egyetemi magántanár „Mintaterület a szatmári helyi TDM szervezet működési területén” címmel elemezték a halmozottan hátrányos kistérségek felzárkóztatásának lehetőségeit. Az utóbbi előadó az emberek sokoldalú gazdasági-szociális kapcsolatait taglalta, egymásra utaltságukat hangsúlyozta, s ebben az idegenforgalom szerepét méltatta.

A tudományos konferencia május 21-i előadásai a Nyíregyházi Főiskola előadótermeiben zajlottak. Az előadások három szekcióban hangzottak el, melyek fókuszában továbbra is az idegenforgalom és turisztika különböző szakterületei álltak.

„A turizmus fejlesztési kérdései a TDM-ek segítségével” szekcióban hat előadásra került sor. A nyíregyházi TDM szerepéről „TDM, ami nincs, de lehetett volna...” címmel Furkóné Szabó Marianna értekezett. A „TDM rendszer kiépítésével kapcsolatos tapasztalatok az Észak-alföldi régióban” Katona Ilona tartott előadást. Dr. Szabó Géza előadásának címe a „Vidéki turizmus szervezetek a TDM-rendszerben” volt, Dévényi József „A TDM-szervezetek informatikai háttere”-ről beszélt. A „Teljesítmény monitoring és indikátorok: a pályázati elvárásokon túl” címmel Puczkó László, „A Magyar Turizmus Minőségi Díj hatásai a turisztikai piacra” címmel pedig Dr. Szalók Csilla előadása hangzott el.

„A turisztikai desztinációk szerepe egy-egy térség fejlesztésében” címet kapta a második szekció, ahol öt előadásra került sor. Dr. Jusztin Márta „A ’tökéletes élmény’ a kulturális idegenforgalom kínálatában” címmel értekezett. Petykó Csilla „A kempingek szerepe a turizmusban - gondolatok a kempingturizmus jövőjéről” beszélt, Nagy Adrienne „A hely szelleme, avagy kastélyok és kulturális programok” összefüggéseit taglalta. Dr. Kókai Sándor „Az emberi erőforrások szerepe Szabolcs-Szatmár-Bereg megye turizmusában”, valamint Vinnai Győző „Kulturális értékek szerepe Nyíregyháza TDM szervezetében” című előadásokban fejtették ki véleményüket a témáról.

A harmadik szekció „Helyi értékek bemutatása és turisztikai hasznosítása. Kulturális turizmus fejleszthetősége” címen futott, ahol négy előadást hallhattunk. „A kárpátaljai Beregvidék természeti, kulturális illetve speciális értékeinek bemutatása és azok turisztikai hasznosítása” címmel Sass Enikő, „A népművészet és vallási élet szerepe a turizmusban Kárpátalján” Tarpai József, „Telkibánya turisztikai potenciálja” Dr. Szepesi János, valamint „Társadalmi adottságok szerepe a Bükkalja turizmusában” címmel Dr. Sütő László értekezett.

Mindhárom szekció szakmailag megalapozott, diaképekkel, fotókkal és adatsorokkal gazdagon illusztrált előadások – mind az elmélet, mind a gyakorlat oldaláról – meggyőzték a jelenlévőket a „turizmustudatosabb” emberi cselekvések szükségességéről.

A konferencia zárására és értékelésére – a résztvevők közös vacsorájának keretében – a Főiskola Tanétermében került sor.

Kókai Sándor, Nyíregyháza

Elhunyt Dr. Marosi Sándor akadémikus

Elment hát a legendás szellemi páros, a „Marosi-Szilárd” második tagja is. Épp megélve 80 évet, kicsit szimbolikus körülmények között, a Magyar Földrajzi Társaság szegedi vándorgyűlésén 2009. július 5-én elhunyt Marosi Sándor, a hazai természetföldrajz egyetlen akadémikusa.

Alig pótolható hiányt hagy maga után, hiszen évtizedek óta megszoktuk, hogy a szakmai közélet minden jelentős eseményén részt vett, életének utolsó napjáig számíthattunk rá. Életkorából adódóan megbízható krónikás volt a nagy elődök évfordulós rendezvényein, kiváló érzékű, fáradhatatlan szerkesztő, nélkülözhetetlen szereplő doktori és habilitációs védéseken, konferenciákon és persze aktív tag számos bizottság, albizottság, szakmai szervezet ülésein.

Ő maradt utolsónak a színpadon az 1950-es évek elején indult nagy geomorfológus nemzedékből, a kutatóintézetet alapítók közül. Hiszen Szilárd Jenő után már lezárult Ádám László, Pécsi Márton életműve is, s az az egy-két kortárs, aki még eljöhett, vagy eljönni sem tudott a július 23-i temetésre, már hosszabb idő óta kivált a szakmai vérkeringésből.

Marosi Sándor tudományos életútja jól jelzi a természetföldrajz legjelentősebb XX. századi irányváltását, amikor a klasszikus geomorfológia átadta vezető helyét a környezetföldrajznak, az ökológiai szemléletű táj kutatásnak. Bár szakmai indulása Marosi Sándort is a geomorfológiához kötötte, a Csepel-szigeten, a Mezőföldön, Belső-Somogyban és a Balaton környékén végzett felszínalaktani kutatásai rendszeresen magukban hordoznak egy-egy talajtani, mikroklimatológiai, hidrológiai szálát is. Marosi Sándor alapvetően táj földrajzos volt, tehát tudományos érdeklődése következetesen túllépett a táj domborzati viszonyainak elemzésén, s nyitott volt a táji folyamatok ökológiai, éghajlati, vagy antropogén rétegének vizsgálatára is. Nem véletlen, hogy a táj földrajz nagy megújulását jelentő tájökológiai irányzat alapvetéseit nemzetközi szinten is feltűnően korán, 1963-ban Marosi Sándor és Szilárd Jenő publikálta a Földrajz Értesítőben. Széleskörű táj kutatási eredményeinek kiváló szintézisére – a *Táj kutatási irányzatok, tájértékelés, tájtipológiai eredmények* c. összegzésre - kapta meg 1980-ban az akadémiai doktori fokozatot. A csaknem 30 évvel ezelőtt leírt megállapítások ma is helytállóak, iránymutatóak az újabb táj kutatások számára.

Marosi Sándornak nagy szerepe volt a magyar táj földrajzos iskolák és ígéretes fiatal tehetségek támogatásában. Bár sehol nem volt rendszeres főiskolai, egyetemi előadó, otthon érezte magát az ország minden felsőoktatási műhelyében, érezhetően szívesen hallgatta, bátorította a fiatal kutatókat. Neki szívesen elhittük, hogy a táj földrajz a legszebb tudomány...

2009 júliusától nekünk, akiknek vannak vele kapcsolatos személyes élményei, nekünk kell tudósi emlékét, emberi alakját megőrizni és közvetíteni azok felé, akik már nem ismerhették...

Csorba Péter, Debrecen

Marosi Sándorra emlékezünk

2009. július 5-én életének 81. évében elhunyt Marosi Sándor akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutatóintézetének egykori igazgatóhelyettese, majd kutatóprofesszora. 2009. július 23-án vettünk végső búcsút a magyar földrajztudomány Nagy Öregjétől. A temetési szertartás alkalmával Schweitzer Ferenc az MTA FKI igazgatója, Papp-Váry Árpád a Magyar Földrajzi Társaság elnöke, valamint Leél-Össy Szabolcs, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat elnöke mondott búcsúbeszédet.

Marosi Sándor 1929-ben született Soltvadkerten. A gimnáziumot Kiskunhalason végezte, majd ezt követően 1952-ben a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett földrajz-történelem szakos tanári diplomát. Az egyetem elvégzése után az MTA FKI elődintézményében kezdte meg tudományos tevékenységét. 1968-1972 között az Intézet tudományos titkára, majd 1973-1993 között tudományos igazgatóhelyettese volt. 1993-ban levelező taggá, majd 2001-ben rendes taggá választotta a Magyar Tudományos Akadémia. Egyike volt a Földrajzi Értesítő alapítóinak, 1972-2002 között a folyóirat főszerkesztője volt.

Természetföldrajzi és tájföldrajzi kutatásait 1950-ben a Mezőföldön kezdte, majd Szilárd Jenővel közösen Belső- és Külső-Somogy természetföldrajzával foglalkoztak. Tájökológiai és tájtipológiai kutatásait Szilárd Jenővel és Jakucs Pállal közösen indította. Szilárd Jenővel közösen a 70-es években kidolgozták a tájértékelés módszereit. Tudományos tevékenységét számos publikáció, ezek között több monográfia fémjelzi. Magyarország tájföldrajzának mind a hat kötetét Marosi Sándor szerkesztette, tagja volt Magyarország Nemzeti Atlasza szerkesztő-bizottságának is. Kiváló szerkesztői tevékenységéért 1990-ben Széchenyi-díjjal tüntették ki. Somogyi Sándorral közösen szerkesztették a Kistájkatasztert. Részt vett Magyarország tájai, illetve tájtípusai térképének szerkesztésében is. Tagja, később főtítkára, majd elnöke volt a Magyar Tudományos Akadémia Földrajzi Bizottságának. 1993-tól 1997-ig ő volt a Magyar Földrajzi Társaság elnöke. 2001-ben a Társaság tiszteletbeli elnökévé választották. 1982-ben Lóczy Lajos emlékéremmel tüntették ki. Tudományos, tudományos-szervezői és szerkesztői tevékenységét még hosszasan lehetne méltatni.

Marosi Sándor emlékét szívünkben megőrizzük!

Kertész Ádám, Budapest

Könyvajánló

Mezősi Gábor, 2008: *Magyarország környezetföldrajza*. Földrajzi tanulmányok sorozat, JATEPress Kiadó, Szeged, 147 old.

A magyarországi egyetemeken az utóbbi években sorra alakultak azok a tanszékek, amelyek nevében szerepel a „környezetföldrajz” kifejezés, s az egyetemi kurzusok között is több helyen találkozhatunk a környezetföldrajzzal, de a környezeti kérdésekkel foglalkozó konferenciákon is csaknem mindig van egy környezetföldrajzi szekció. Mint csaknem minden új tudományos irányzatnál, tudományágnál, úgy a környezetföldrajznál is érezhető némi bizonytalanság, hogy pontosan mit is jelent, mivel foglalkozik, miben nyújt újat, illetve mi az, ami egyértelműen megkülönbözteti a többi diszciplínától. A talajföldrajz, a vízföldrajz, vagy a növényföldrajz esetében sokkal egyértelműbb válaszokat lehet adni a fenti kérdésekre, de a környezetföldrajznál már nehezebb a helyzet, hiszen a klasszikus földrajz vizsgálatának tárgyát eddig is a természeti és a társadalmi környezet jelentette, akkor miben különbözik ettől a környezetföldrajz?

Mezősi Gábor könyve többek között ezt a bizonytalanságot igyekszik csökkenteni, s megpróbálja elhelyezni a környezetföldrajzot a tudományok rendszerében. A szerző szerint a környezetföldrajz az ember és környezete közötti kapcsolatot vizsgálja és minősíti a geográfus nézőpontjából, ahol a hangsúly a környezet állapotának bemutatása mellett a környezeti veszélyek, illetve a környezethasználat során bekövetkező konfliktusok bemutatásán van, de fontos szerepet kap a környezeti problémákra, azok kezelésére irányuló társadalmi válaszok vizsgálata is.

Mezősi Gábor a tőle megszokott színvonalon, érthető, logikus, világos stílusban megírt könyvet ad az olvasó kezébe, melyből nem hiányoznak az érdekes, gyakran elgondolkodtató kérdésselvetések és a rájuk adott meggyőző válaszok. Kimondottan igényesek a könyvben szereplő illusztrációk, remekül kiegészítik a szöveges tartalmakat, külön öröm, hogy a térképeket, ábrákat, fényképeket jó minőségű, színes kivitelben szemlélhetjük.

A könyv a hazánkban előforduló környezeti veszélyek ismertetésével indul. Az olvasó megismerheti, milyen veszélyt jelentenek hazánkban a földrengések és a lejtős tömegmozgások. A talajokkal kapcsolatos természeti veszélyek közül a víz és a szél által okozott eróziót ismerteti a szerző, a hidroszférával kapcsolatos veszélyek között pedig az árvízről, a belvízről, valamint az aszályról olvashatunk.

A következő – egyben a leghosszabb – fejezet Magyarország környezeti állapotát taglalja. A szokásos logikai rendnek megfelelően először a levegő, majd a felszíni, illetve a felszín alatti vizek állapotát ismerhetjük meg. A vízi környezet esetében a szerző külön kitér azokra a konfliktusokra, amelyek a különböző antropogén hatások (pl. folyószabályozás, karsztvíz kitermelés, víztározás) következtében alakultak ki. A talajokkal kapcsolatban megismerhetjük a különböző degradációs faktorokat, majd a magyarországi növényzet állapotáról, a vegetációt veszélyeztető társadalmi hatásokról olvashatunk. A fejezetben helyet kapott még a tájvédelem hazai helyzetének rövid ismertetése, valamint a zajjal és a hulladékgazdálkodással kapcsolatos problémák felvázolása.

A következő fejezet hazánk természeti erőforrásait, s a bennük rejlő gazdasági potenciál kiaknázásának lehetőségeit tárgyalja. Korrekt képet kapunk a megújuló

energiaforrások és a fosszilis energiahordozók, illetve a hazánkban előforduló egyéb ásványi nyersanyagok hasznosítási lehetőségeiről. A kutatókat, közgazdászokat, döntéshozókat mindig is érdekelte, hogyan lehet pénzben, vagy más módon kifejezni egy-egy természeti adottság értékét. Mekkora értéket képvisel például hazánkban a termőföld, vagy mennyit érnek a felszíni, illetve a felszín alatti vízkészleteink? A fejezet második része, néhány érdekes példa segítségével, ezekkel a kérdésekkel foglalkozik.

A következő fejezetben egy történeti visszatekintést kapunk a természeti környezetnek az elmúlt 1000 évben bekövetkezett változásairól. Bár a fejezet inkább egy történeti földrajzról szóló könyvbe illene, kétségtelen, hogy vannak környezetföldrajzi vonatkozásai, hiszen nemcsak a természeti környezet változásairól van benne szó, hanem arról is, hogy a változó környezet mennyiben befolyásolta az ott élő emberek életét, illetve arról is, hogy az embereknek mekkora szerepük volt a környezeti változások kialakulásában.

Az utolsó fejezet a környezeti konfliktusok és a környezetbiztonság magyarországi helyzetét tárgyalja. Miután a környezeti konfliktusokról a korábbi fejezetekben már többször is szó esett, a szerző itt elsősorban a tájhasználatból adódó konfliktusokat emeli ki.

Bár a könyv feltételezi hazánk természetföldrajzi adottságainak legalább alapszintű ismeretét, úgy gondolom, hogy minden felsőoktatásban tanuló hallgató számára, aki tanulmányai során foglalkozik környezeti kérdésekkel, nagyon hasznos lehet Mezősi Gábor könyve, emellett az oktatók is haszonnal forgathatják, sőt a könyv világos nyelve miatt, a környezeti kérdések iránt fogékony laikus olvasók is találhatnak benne számukra érdekes részeket.

Szabó György, Debrecen